

Broilereiden ja kalkkunoiden sekä kanojen salmonellavalvonta-asetusten muuttaminen

Tausta

Ehdotetut asetukset korvaavat nykyisen maa- ja metsätalousministeriön asetuksen broilereiden, kalkkunoiden ja kanojen salmonellavalvonnasta (1148/2006) (D110). Uudet asetukset on selvyuden vuoksi tehty erikseen lihasiipikarjalle ja munantuotantosiipikarjalle.

Nykyisen asetuksen muutostarve aiheutuu osittain EU:n muuttuneista salmonellavalvonta-asetuksista ja osittain tämän vuoden rehuvälitteisen salmonellaepidemian yhteydessä saaduista kokemuksista.

Kalkkunat

Kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelmat tulevat pakollisiksi EU:ssa vuoden 2010 alusta. Tähän asti Suomen ohjelma on perustunut kansallisiin säädöksiin. Jatkossa valvontaohjelman on täytettävä myös EU:n kalkkunoiden salmonella-asetuksen vaatimukset (komission asetus 584/2008). Suomi toimitti vuoden 2008 joulukuussa kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelman EU-komissiolle hyväksyttäväksi, ja hyväksyntä saatiin tänä syksynä. Ennen komissioon lähettämistä ohjelmasta järjestettiin kuulemistilaisuus ja lausuntokierros. Nyt ehdotetut kalkkunoita koskevat säännökset ovat hyväksytyt ohjelman mukaisia.

Oleellisin muutos nykyiseen ohjelmaan koskee kalkkunoiden emoparvien näytteenottoa. Emojen perusnäytteenotto kahden viikon välein siirtyy hautomoista emokanaloihin. EU-asetus mahdollistaa valinnan näiden näytteenottotapojen välillä. Suomi päätyi viimevuotisen kuulemisen perusteella valitsemaan tilanäytteenoton. Tilalla tapahtuvan näytteenoton on todettu löytävän salmonellan varmemmin kuin hautomossa tapahtuvan näytteenoton. Näytteenotto toteaa mahdollisen salmonellan myös aikaisemmassa vaiheessa kuin hautomonäytteenotto. EU-asetus sallisi, että tilalla tapahtuva emoparven näytteenotto suoritetaan kolmen viikon välein. Näytteenotossa päädyttiin kuitenkin kuulemisen perusteella kahden viikon väliin, koska kolmea viikkoa pidettiin liian pitkänä välinä emoparville mahdollisen salmonellatartunnan leviämisen kannalta.

Tuotantopolven kalkkunoiden näytteenotto on edelleen kolmen viikon sisällä ennen teurastusta, näytteenotto on voimassa pääsääntöisesti kolme viikkoa, jos parvi teurastetaan useammassa erässä. Uusi EU-vaatimus on, että todettaessa positiivinen kalkkunaparvi, on kunnaneläinlääkäriin otettava näytteet kaikista kalkkunakasvattamon parvista ja lisäksi seuraavan tuotantokierron parvista.

Broilerit

Broilereita koskeva salmonellavalvontaohjelma on hyväksytty EU:ssa jo aiemmin. Broileri- ja kanaemoja koskeva EU-asetus (komission asetus 1003/2005) on kuitenkin muuttunut (komission asetus 213/2009), joten kansallista asetusta muutetaan näytteenoton osalta. Vanha EU-asetus vaati sekä broileri- että kanaemoille yhtenäisen näytteenottomenetelmän, joko hautomossa tai emokanalassa. Nyt on mahdollista valita eri näytteenottomenetelmä eri sektoreille. EU-asetusta ollaan jälleen uudistamassa, ja uuteen asetukseen tulee vaatimus, että emoparven näytteenotto on aina tehtävä tilalla, jos emokanalan tuottamia siitosmunia viedään toiseen EU:n jäsenmaahan.

Asetusluonnoksessa ehdotetaan broileriemoparvien näytteenoton siirtämistä hautomoista tiloille vastaavasti kuin kalkkunoiden kohdalla. Muutoinkin broilereita koskevat vaatimukset ovat pitkälti vastaavat kuin kalkkunoiden vaatimukset. Tähän on muutamia poikkeuksia niiltä osin kuin kalkkunoiden ja broilereiden EU-asetusten vaatimukset poikkeavat toisistaan.

Kanat

Kanojen osalta on mahdollista, että EU-vaatimukset muuttuvat ensi vuonna. Tällä hetkellä voimassa olevaan vaatimukseen ottaa näytteitä tuotantopolven kanauntuvikoista saattaa tulla helpotuksia. Tulossa olevien muutosten takia kanojen osalta ohjelmaan ei ehdoteta tässä vaiheessa isoja muutoksia. Emoparvien näytteenotto olisi edelleen hautomoissa lukuun ottamatta siitosmunien vientikanaloita. Hautomonäytteenottoon esitetään uuden EU-asetuksen mukaisia teknisiä muutoksia, esim. pohjapaperi- ja munakuorinäytteiden vaihtoehdoksi tulevat sivelynäytteet. Jos uusi EU-vaatimus tilänäytteenotosta siitosmunien viennin yhteydessä tulee voimaan, on osasto kuitenkin valmis siirtämään jo tässä vaiheessa emojen näytteenoton kokonaisuudessaan tiloilla tapahtuvaksi, jos sitä lausunnoissa toivotaan.

Kaikkia linturyhmiä koskevat muutokset

Asetuksissa on näytteenottoa koskevia teknisiä muutoksia. Viiden tossuparin näytteenotosta on luovuttu ja korvattu kahdella erikseen tutkitulla tossuparilla tai yhdellä tossuparilla ja sivelypölynäytteellä. Laboratoriossa tehtävien analyysien määrän on todettu vaikuttavan tutkimuksen herkkyyteen enemmän kuin käytettyjen tossuparien määrän. Siten nykyinen viisi tossuparia tutkittuna kahtena yhteisnäytteenä ei ole herkempi kuin kaksi erikseen tutkittua tossuparia. Kaikkein herkemäksi menetelmäksi on todettu sivelypölynäytteen yhdistäminen tossunäytteenottoon, ja sitä on ehdotettu soveltuville linturyhmille.

Rajoittavien määräysten osalta nykykäytäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rajoittavat määräykset annetaan jo ensimmäisen laboratoriotuloksen perusteella, ilman että odotetaan Eviran laboratorion varmistusta. Rajoittavat voitaisiin antaa myös perustellun epäilyn johdosta, esim. rehuvälitteisissä epidemioissa. Rajoittavien päätösten malli on poistettu asetuksista, jatkossa Evira tekee malliohjeet.

Tiedonkeruun osalta ehdotetaan poistettavaksi nykyvaatimus, jonka mukaan kunnaneläinlääkäri toimittaa tiedon alueensa parvimääristä vuosittain läänineläinlääkärille, joka välittää tiedon Eviralle. Poisto johtuu siitä, ettei järjestelmä ole toiminut. EU vaatii kuitenkin parvimäärä tiedon vuosittaista ilmoittamista zoonosiraportoinnin yhteydessä. Tämän takia salmonellavalvontanäytteitä tutkimaan hyväksytyille laboratorioille on ehdotettu uutta vaatimusta vuosiraportista Eviralle. Vuosiraportista tulisi käydä ilmi laboratorion tutkimien parvien määrä eri linturyhmittäin. Laboratorio voi kerätä tietoa tutkittujen parvien lukumäärästä merkitsemällä tutkimuksia koskevaan kirjanpitoonsa tutkitun parvin tunnistetiedon, joka lähetettävän pitopaikan on merkittävä laboratoriolähetteeseen. Nykyisistä laboratorioiden kuukausiraporteista käy ilmi vain tutkimuskertojen määrä, mutta ei parvien määrää.

Rehuja koskevat muutokset

Uutena asiana asetuksissa ehdotetaan rehuympäristönäytteiden ottoa pitopaikan rehuvarastoista ja rehunjakelulaitteistosta, jos pitopaikkaan on toimitettu rehua erästä, jossa on todettu tai perustellusti epäillään sisältävän salmonellabakteereja. Vastaavaa näytteenottoa toteutettiin tämän vuoden rehuepidemian yhteydessä elinkeinon toimesta. Rehuympäristönäytteiden on todettu toteavan tilalle

mahdollisesti rehun mukana päätyneet salmonellatartunta tehokkaammin kuin rehunäytteiden tai eläinten ulostenäytteiden.

Rehuympäristönäytteitä ehdotetaan asetusluonnoksissa viranomaisnäytteenotoksi. Näytteenoton järjestäisi Evira, ja näytteenoton toteuttaisivat rehulain mukaiset valtuutetut tarkastajat.

Käytännössä Evira valtuuttaisi näytteenottoon lähinnä kunnaneläinlääkäreitä.

Näytteenottovelvollisuutta ei voi asetuksissa säätää suoraan kunnaneläinlääkäreille, koska kunnaneläinlääkäreitä ei ole rehulaissa nimetty valvontaviranomaisiksi. Rehuympäristönäytteenoton kustannuksissa vastaisi pitopaikan toimija. Maksut perittäisiin valtion maksuperustelain mukaisesti. Tämä edellyttäisi myös Eviran maksuasetuksen muutosta. Tilanteisiin sovellettaisiin myös rehulain 48 §:ää rehualan toimijan vahingonkorvausvelvollisuudesta, jolloin saastuneen rehun markkinoille toimittanut rehualan toimija olisi korvausvelvollinen pitopaikan toimijalle aiheutuvista kuluista.